

LEX JACOBY
A szőnyeg

Ezen az áprilisi délelőttön tervbe vettem, hogy kilátogatok a hetipiacra a Száhel gyöngyének tartott Szuzában. Szuzát valaha a föníciaiak Hadrumentumnak, a bizánciak pedig Justinianopolisznak hívták, de akkoriban még a történelem repülőszőnyegei szálltak a füstölgő oltárok, a gladiátorviadalok, a pun háborúk, a berber sátrak és a lesben álló kalózhajók fölött. Ezenközben, majd aztán később is, egyre újabb és újabb népek érkeztek a virágzó kereskedővárosba: rómaiak, vandálok, törökök, spanyolok, franciák, végezetül pedig a nyaralóvendégek, akik most immár esztendőök óta folytatják évenkénti, kéretlen keresztes hadjárataikat a Földközi-tenger partvidékeire, és akik többnyire csak napszemüvegből és fürdőnadrágból álló öltözkükről jól felismerhetőek.

A keresztes lovagok inváziója ma már a tunéziai partokon is alig ütközik ellenállásba, igaz, Száhel lakói már két évezrede, jóval Karthágó virágkora és pusztulása előtt hozzászoktak a vándorsáskák gomolygó rajaihoz.

A gomolygó vándorsáskarajok ma is ugyanolyan zavartalanul röpködnek és kavarognak a kereszt és a félhold alatt, mint kétezer évvel ezelőtt, még a Tunisair és a Luxair megjelenése sem jelentett számukra komoly konkurrenciát, hiszen jó előre felosztották maguk között a legelőterületet.

Szóval ezen az áprilisi délelőttön tervbe vettem, hogy kilátogatok a szuzai tevepiacra. Indulásomkor jobb kéz felől a Hammamet-öböl apró hullámai sózták a parti homokot, bal kéz felől magányos olívfák várták a tunéziai tavaszt, előttem pedig az országút keskeny szalagja húzódott, amelyen a taxisofőr, akire rábíztam magam, kisdéd játékait úzte.

Szuzába érve az első házaknál kiszálltam a kocsiból, csupa libabőr voltam, és az örült száguldás után úgy éreztem, hogy Allah jóságos kegyelméből ajándékol visszakaptam az életemet, így aztán cserében vonakodás nélkül szép kis borralalót adtam. Hiába, a pogány érzések még nem vesztek ki belőlünk egészen, és ezúttal én is örömmel mutattam be áldozatot az isteneknek, amiért mindig időben elkapdosták előlünk az útszéli pálmafákat.

A borzongás csak lassanként hagyott alább, miközben a taxis barátságos mosoly kíséretében tovább indult újabb hajmeresztő kalandok felé. Persze könnyű neki, hiszen meg van győződve róla, hogy száguldásainak kezdete és vége meg vagyon írva az élet könyvében, én viszont komolyan kételkedtem benne, hogy Allah akkoriban, amikor időtlen idők előtt megírta az élet könyvét,

számításba vette volna az ész nélkül száguldozó berbereket, és még a Peugeot-hoz is értett volna.

Szerettem volna mélyet lélegezni, de hogyan lélegeztem volna mélyet, mikor a szívem még mindig örült száguldás ritmusában kalapált, és mikor a legkisebb korty oxigént is annyi homok dúsította fel, mintha minden lélegzetvétellel egy darabka sivatagot szívtam volna magamba?

Aztán lassacskán csak hozzászoktam a szilárd talajhoz. Kissé még kábultan átvergődtem egy keskeny kapun, az óriási tömegem és néhány nyüzsgő kecskenyájon, és arannyal szegélyezett mélyutakon, amelyeknek aranyát a napsugarak színe és ragyogása adta, eljutottam a piactérre.

Ezer meg ezer nádsíp és kis kézi dob zenéje közepette hamarosan réz- és kerámiahalmok meg ezüstdúnék lábához értem, egyre áradó és apadó szóáradatok közepébe, amelyekből jó ezerháromszáz évvel ezelőtt Mohamed a maga szúráit alkothatta.

Labirintusokban tévelyegtem, amelyeknek nádból vagy puha kecskebőrből font falai voltak, aztán szőnyegkertekben, ahol a szőnyegkertészek szakadatlanul dicsőítették a szivárvány színeit és a selyem illatát. De tevét, amit kerestem volna, sehol nem találtam. Pedig ezen a bizonyos áprilisi reggelen tulajdonképpen a szuzai tevévásárra indultam.

És egyszerre szinte úszni kezdtem a szuzai piacon, úsztam a kereskedők szavaiban, amelyek hol feldagadtak, hol elapadtak, és én csak ügyyel-bajjal tudtam a felszínen maradni. Barátnak és mon aminak szólítottak, becsaltak, betoltak, beráncigáltak a standjaikhoz, ellenállást alig tudtam tanúsítani, és csak egy csillogó fülbevaló, Fatima rézből készült keze és egy üveg egzotikus parfüm árán tudtam kiváltani magam, sőt a végén nem is maradtam ennél az egyetlen üvegnél, hanem vásároltam még hozzá muskátli, kaktusz, poison, ámbra, jázmin, levendula, fleur sauvage és soufflé d'orient⁵ parfümöt is.

Amikor végül elhagyni készültem a piacot, úgy gondoltam, hogy a fülönfüggőkkel, Fatima kezeivel és az illatozó üvegecskével viszonylag olcsón megúsztam. De ki tudja azt, hogy két lépés megtétele közben mi állhat számára az élet könyvében.

Mindenesetre nekem Allah e két lépés megtétele közben egy szőnyeget írhatott be oda, s ez be is teljesedett, mikor egy szőnyegárus pompázó standja előtt utolért a sorsom.

Pedig tudnom kellett volna, sőt, már régóta tudom is, hogy a szőnyegeknek egyszerűen nem vagyok képes ellenállni, a kereskedőkkel pedig mindig meggyűlik a bajom: nem születtem alkudozásra, és folyton bedőlök az árajánlataiknak. Természetesen ennek megfelelően

5 Vadvirág és Kelet lehelete.

élvezem is minden utazó ügynök és vérbeli üzletember jóindulatát és határtalan nagybecsülését.

Ez a jóindulat pedig a következőképpen működik: amint félrenéznek, ezek az utazó ügynökök és vérbeli üzletemberek hunyorogni kezdenek, dörzsölik a tenyerüket, a markukba nevetnek, és egész bevásárló utcák figyelmét terelik rám: Figyelem, itt jön a mi kortársunk, akire mindent, de mindent rá lehet szózni, aki a legszemérméletlenebb áraknak is bedől, és akiben az embernek kedve telik, kasszája pediglen megtelik!

Én pedig áldozati bárányként állok ott a seftelők és a lobogó pénzsóvárság színe előtt, a lábam földbe gyökerezik, végig kell nézmem, amint a kalmárnépség kiveti rám a hálóját, amelynek csillogó szemei egy szempillantás alatt foglyul ejtenek, még csak egy tétova kézmozdulattal sem próbálom kiszabadítani magam a megszoruló hurkokból.

Ezen a reggelen a szuzai tevévásáron a szóban forgó kereskedő is rögtön észrevette, hogy aranyhal tűnt fel előtte. Bizonyára azzal vontam magamra figyelmét, hogy hirtelen lelassítottam lépteimet, és hogy szememben egy szikrányinál némileg több kíváncsiság parázslott. De addigra már be is kerített a sovány berber, teljesen bekerített, utána lehengerelt beszédével és gesztusaival, még egy igenlő vagy tagadó fejmozdulatra sem maradt időm. Mindenfajta színű és nagyságú szőnyegeket kezdett el lobogtatni a szemem előtt, aztán a karomra, vállamra terítette őket, néhány pillanat múlva már szőnyegekbe voltam burkolva, öltöztetve, szőnyegek fogságában vergődtem, szőnyegek alá voltam temetve. Valóságos szőnyegszobor lett belőlem, kiszolgáltva a szomszédos Monastirból és Skanesből a szuzai tevévásárra átrándult bel- és külföldi tömegek ámulatának.

Miközben mozdulatlanul túrtem a szőnyegek terhét és a bámészkodók kíváncsiságát, a kereskedő egy különösen értékes selyemszőnyeg magasztalásába fogott, amelyet a *ma madame* csomózott, méghozzá szintiszta selyemből.

A kereskedő teljesen belelovalta magát az ügybuzgóságába és a mozdulataiba, már úgy éreztem, hogy egyszerre beszél mellettem is, alattam is, fölöttem is, és egyszerre több helyen is látom. Folyton azt hajtogatta, hogy selyem, *soie*, meg hogy *ma madam*, és hogy ez a *ma madam* hosszú évekig, sőt emberöltőkön át csomózta a szőnyeget, amely az évek és emberöltők folyamán szívének egy darabkájává vált.

És most ezt kínálja nekem ő, a szuzai szőnyegárus.

6 Nem drága, te, nézd meg, nekem barát!

De hogy kínálta?

Err-khecce! Err-khecce barsha! Olcsó! Nagyon olcsó! Pas cher toi, mon ami, regarde!⁶

Aztán közvetlenül a szemem elé dugta a szőnyeget, úgy, hogy már a mintáját sem láthattam, majd az összes többi lerángatta a karomról és vállamról, a selyemszőnyeget, a *ma madam* szívének egy darabkáját pedig öszszegöngyölte, egy tépett újságpapírba csavarta, fél kezével kigombolt kabátom alá dugta, és a másikkal belemarkolt a tunéziai levegőbe, onnan előkapott egy olyan árat, amelyből nyilvánvalóvá lett, hogy csakugyan a *ma madam* szívének egy darabkáját szándékszik eladni.

Persze, én már az első pillanatban láttam, hogy a selyem se nem selyem, se nem *soie*, a csomózást pedig nem a *ma madam* végezte, hanem egy közönséges csomózógép, és a szuzai piacon drága pénzen egy olcsó tucatárut akarnak a nyakamba varrni, amelynek a színe és mintája viszont mégiscsak tetszett nekem. Így történt aztán, hogy ezen az áprilisi reggelen a szuzai piacon a *ma madam* szívének egy darabkája nemcsak könnyelművé tett, hanem még csínytevésre is hangolt, hadd lássak legalább egyszer életemben egy meghökkent kereskedőt, gondoltam magamban, miközben lassan és érthetően megismételtem a légből kapott árat... és öt dinárt még rákínáltam.

Erre a szőnyegkereskedő egyik pillanatról a másikra olyan elképedt arcot vágott, amihez hasonlót ember még nem látott a szuzai piacon.

Fizettem, az árus némán engedett utamra, a *ma madamról* többé egy szó sem esett.

Mikor azonban kiértem a standok között szűken kiszabott utcácskákra, mardosni kezdett a lelkiismeret: ezen az áprilisi reggelen Szuzában galádul megszegtem a sok ezer éves üzleti eljárás szabályait, egy világ tartóoszlopait rengettem meg, egy világét, amely az eladás ártatlan fufangjaira és boldog örömére épül.

De aztán lassacskán megnyugtattam magam, hiszen a kereskedő egy halom pénzhez jutott, odahaza pedig bizonyára úgy meséli el a szőnyeg eladásának történetét, hogy mindenképpen kivívja vele a *ma madam* feltétlen csodálatát.

Igen, gondoltam magamban, az ezeregy szőnyegtörténethez minden bizonnyal hozzá fog költeni egy ezerkettőt, csak úgy, a hasára csapva, ugyanúgy, ahogy a szuzai tevépiacon a szőnyegek, mindenekelőtt selyemszőnyegek árát találja ki, amelyeket a *ma madam* csomózott a tulajdon kezével sok-sok emberöltőn keresztül.

Ircsik Vilmos fordítása

LEX JACOBY (1930, Junglinster) író. Németül ír. Gimnáziumi tanár, pályáját egy franciayelvű verseskötettel kezdi. A legjelentősebb luxemburgi németnyelvű prózairok között tartják számon, tucatnyi könyve,

regénye, naplójegyzetei, illetve novelláskötete jelent meg, utóbbiak közül legjelentősebbek a *Nachts gehen die Fische an Land* (1980), a *Der fromme Staub der Feldwege* (1990) és a *Wasserzeichen* (1995).